

Соціально-психологічна реадаптація учасників бойових дій

Участь людей в діяльності, яка ведеться в небезпечних, екстремальних умовах, здатне в значній міру змінювати їх внутрішню картину світу, життєві смисли, трансформувати раніше сформовану систему цінностей, актуалізувати комплекс специфічних потреб. Гостро проявляються потреби бути вислуханим, понятим, оціненим, психологічно захищеною та ін. Психіка учасників бойових подій як би оголюється, стає особливо чутливою до фальші, брехні, несправедливості, легко вразливою. Якщо перераховані тенденції та особливості психічного життя ветеранів війни не будуть враховані в роботі з ними, то це загрожує виникненням складних психологічних і соціальних наслідків.

Разом з відчаєм, фрустрацією, апатією у військовослужбовців можуть розвиватися особистісні трансформації, складатися перекручена, патологічна картина світу, формуватися агресивне, конфліктну поведінку.

Безпосереднє та непередбачене зіткнення людей, що володіють «воєнізованою» психікою, з реаліями мирного життя може завдати їм глибоку психічну травму. Ось чому потрібна деяка корекція ціннісно-мотиваційної структури особистості, психічних станів військовослужбовців, які брали участь в екстремальній діяльності. Окремі з них виявляються нездатними самостійно повернутися в ритм і атмосферу мирного життя і потребують професійної психологічної допомоги.

Соціально-психологічна реадаптація (перепідготовлення) передбачає організоване психологічне «повернення» військовослужбовців у звичайні умови життєдіяльності після виконання спеціальних, складних завдань військової діяльності, що супроводжується травматизацією їхньої психіки.

Метою такої діяльності командирів, штабів, органів виховної роботи є досягнення плавного, безкризового, нетравмуючого «вращивання» учасників екстремальної діяльності в систему повсякденних зв'язків і відносин, відновлення та зміцнення їх особистісного та соціального статусу.

Соціально-психологічна реадаптація включає вирішення двох основних завдань:

- а) реконструкцію ціннісно-орієнтаційної системи самих учасників бойових дій;
- б) створення навколо них реадapteруючої соціального середовища.

Перша завдання основному вирішується в процесі спеціально організованого і пролонгованої в часі періоду між закінченням участі військовослужбовців у бойових діях і вступом на повнокровне мирне життя, званого періодом «психологічного карантину», або «психологічної дезінфекції». Метою діяльності командирів, заступників з виховної роботи, військових

психологів і медиків на цьому етапі є задоволення основних прагнень військовослужбовців у розумінні, визнанні, престижі, зняття психічної напруженості і психологічна підготовка до мирних умов життєдіяльності.

Практика показує, що найбільш доцільними заходами даного періоду є: ретельний розбір бойових дій військовослужбовців, переважна позитивна оцінка внеску кожного з них у вирішення бойових завдань підрозділу, частини; зустрічі військовослужбовців з політиками, представниками трудових колективів, родичами військовослужбовців, діячами мистецтва і культури, що стверджують впевненість воїнів у високій соціальній значимості зробленого ними; жорстка селекція надходять періодичних видань, радіо-і телепередач, що прибувають емісарів від різних політичних партій і рухів; парціальний, поступовий пропуск до військовослужбовців інформації, негативно оцінює ті чи інші сторони бойових подій; залучення військовослужбовців в динамічну, що не нудну і не складну діяльність, недопущення неробства і ледарства; спеціальна психологічна підготовка до зустрічі з людьми з «мирної» психологією; виявлення військовослужбовців, які отримали бойові психічні травми, і надання їм психологічної допомоги.

Друге завдання - створення реадаптуючої соціального середовища, передбачає наступне: незалежно від того, чи повернувся солдатів додому переможцем або переможеним, його повинні гідно зустріти країна, товариші по службі, члени сім'ї, знайомі. Бажано, щоб зустрічаючі добре розуміли специфічні прояви психіки та поведінки ветеранів, були навчені елементарним прийомам надання психологічної підтримки. Проте ні в якому разі не можна допустити того, щоб учасники подій сприймалися як «ненормальні», «психи», «травматики». Ставлення до них командирів, товаришів по службі, членів сімей має всіляко сприяти розрядці накопичилися психічних напружень, попередження додаткової психотравматизації.

Таким чином, соціально-психологічна реадaptaція являє собою процес відновлення в учасників бойових дій психологічного ресурсу, необхідного для повноцінного життя та активного соціального функціонування в умовах мирного життя.